

private taak, dat zij voortvloeit uit de opdracht, dientengevolge door den opdrachtgever in overleg met den accountant wordt bepaald en zich niet verder uitstrekt dan uit de aanvaarde opdracht voortvloeit.

³⁾ Hierbij zij nog eens verwezen naar: „C. A. Blazer, Contrôle bij Banken”, blz. 14:

„Maar al kan de Directie (de opdrachtgever in het algemeen R. A. „D.”) de objecten der contrôle aanwijzen, de manier waarop de contrôle zal moeten worden uitgevoerd, dient door den controleur zelf „te worden vastgesteld, zal hij zijn verantwoordelijkheid kunnen dragen”.

⁴⁾ Hierop werd naar ik meen in het bijzonder door Prof. Dr. J. G. Ch. Volmer verwezen bij een polemiek over de grenzen der contrôle.

⁵⁾ Aan de stellingen welke de heer James Polak deze dagen op een lezing over „De Accountant en het Beheer” op de Zuid-Hollandsche Club van Accountants verdedigde ontleen ik het volgende:

„Als neventaak kan den accountant worden opgedragen:

„a. beoordeeling van het ondernemersbeheer, bij speciale opdracht „(investigations).

„b. op speciaal verzoek (Commissarissen tegenover Directie; Directie „tegenover lager personeel)

„(kan slechts worden aanvaard onder voorbehoud dat de „accountant als regel niet de meest aangewezen persoon is)”.
 Collega James Polak spreekt hier blijkbaar van een „neventaak” omdat naar zijn meening contrôle op het ondernemersbeheer niet tot de eigenlijke taak van den accountant behoort. Voor die collega's, welke meenen dat de contrôle op het ondernemersbeheer wel tot hun werkkring behoort, is een uitbreiding der contrôle boven de normale grens in deze richting er een in de „private taak”.

⁶⁾ Onder „Beperkte Opdracht” verstaat Dr. Sternheim waarschijnlijk een contrôle, welke „beperkt” blijft tot een bepaald onderdeel der administratie (zie de opsomming onder no. 200). Onder „Investigation” een contrôle waarbij het doel waarom zekerheid omtrent de juistheid eener rekening moet worden verkregen, nauwkeurig bepaald is en tot beperking van taak en verantwoordelijkheid kan leiden.

De omstandigheid dat de controles op het naleven van kartell-overeenkomsten onder de „beperkte opdrachten” zijn opgenomen, doet mij „waarschijnlijk” in plaats van „blijkbaar” schrijven en deze meening „onder voorbehoud” verkondigen.

⁷⁾ Men spreekt wel van „Investigations” als tegenstelling ten opzichte van opdrachten, welke periodiek terugkeeren. Een „Investigation” is dan een opdracht voor één keer. Deze onderscheiding moge nuttig zijn voor de organisatie van het accountantskantoor, ze is m.i. zonder eenig nut voor de bespreking van de vaktechnische eischen aan de controles te stellen, voor de Contrôleleur dus.

Het zal bovendien niet in alle gevallen gemakkelijk zijn te bepalen, welke contrôle voor één keer, dus een „Investigation” is en welke controles met geregelde tusschenpoozen periodiek zullen terugkeeren, door telkens nieuwe opdrachten. Men denke hierbij in 't bijzonder aan het credietonderzoek.

Een onderscheiding in „publieke” en „private taak” lijkt mij voor de Contrôleleur nuttiger dan: Contrôle, Beperkte contrôle en Investigation.

⁸⁾ In het verslag van het debat, dat is gevolgd op mijn lezing voor het Nederlandsch Instituut van Accountants (5 Maart 1927) leest men van den heer Dr. Sternheim:

„De propaganda van den heer Dijker is vurig en maakt „indruk. Het zou struivogelpolitiek zijn, wanneer men niet zou „erkennen dat de heer Dijker veld wint.”

Ook op andere plaatsen in dit debat spreekt hij van een propaganda door mij gevoerd.

Ik volsta met te verwijzen naar de literatuuropgave bij den aanvang van mijn eerste artikel (blz. 113).

Ik ben, zooals daaruit kan blijken alleen in de verdediging, niet in de aanval en dus ook niet in propaganda.

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Mr. P. J. DE KANTER

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

Aansprakelijkheid voor huishoudelijke schulden

Kort geleden werd een wetsontwerp tot wijziging van het huwelijksvermogensrecht ingediend; waar echter dergelijke ontwerpen vaak een lang leven hebben, bestaat er geen grond hier-

om alleen een onder de thans nog vigeerende bepalingen gerezen aardige juridische vraag niet te bespreken.

De vraag is deze: verbindt een vrouw, welke buiten gemeenschap van goederen gehuwd is, indien zij handelt ter zake van de gewone en dagelijksche uitgaven der huishouding, hetzij zich zelf alleen, of den echtgenoot alleen, of beide?

De huishoudelijke uitgaven geven nog al eens stof tot procederen.

In de gepubliceerde rechtspraak vindt men, met meerdere of mindere argumentatie, aangetoond of ontkend dat de aankoop door de vrouw des huizes van een tenniseracket, ledikant, het sluiten van een geldleening, het koopen van een stofzuiger of kunstgebit, een dagelijksche uitgave voor de huishouding oplevert.

Zeer veel zeldener het even huishoudelijk, maar juridiek veel interessanter vraagstuk, waarop wij thans onze krachten gaan beproeven.

De vraag kan zich practisch alleen voordoen bij uitsluiting van gemeenschap, daar bij bestaan van huwelijks-gemeenschap de vrouw geen eigen goederen heeft (tenzij krachtens art. 175 B. W. bij erfstelling, legaat of schenking bepaald zou zijn dat de goederen buiten de gemeenschap zouden vallen) en een gebondenheid van haarzelf, dus in haar eigen goederen, derhalve onbestaanbaar is, terwijl dan voorts alle schulden van ieder der echtgenooten, ten laste der huwelijks-gemeenschap komen (Art. 176 B. W.).

Met de wet in de hand is een oplossing niet eenvoudig; een tekst, dit geval regelende, ontbreekt. Het vraagstuk, dat zich eenige malen in de rechtspraak heeft voorgedaan en dat, ook door de commentatoren van het Burgerlijk Wetboek verschillend werd beslist, moet derhalve bezien worden vanuit het algemeen systeem der wet en uit den samenhang der verschillende bepalingen. Thans geven eenige recente arresten van den Hoo-gen Raad een goed richtsnoer voor de oplossing. Dit leidt ons dan ook tot historische beschouwingen, die in de materie van het huwelijksvermogensrecht de aantrekkelijke zijde hebben, nu eens niet terug te gaan tot oud-Fransche, ja zelfs Romeinsche geleerden, maar tot de Oud-Hollandsche. Ofschoon er menig geval aangewezen kan worden, waar dit gebeuren moet, is dat toch steeds iets bijzonders. De eeuwenlange ontwikkeling die verschillende rechtsinstituten op onze eigen bodem doorgemaakt hadden is, gelijk bekend genoeg, ten tijde der Fransche revolutie veelal wreed afgesneden, toen een buitenlandsch recht op den Oud-Hollandschen stam werd geënt en het uit overoude tijden ontstane hier goddeels werd verdronken.

Niet zoo het huwelijksgoederenrecht; daar werd veel van het inheemsche behouden en tot recht verstand van wat nu geldt, mogen wij teruggaan ook tot de speciale Nederlandsche rechts-historie. Ons onderwerp dus heeft daarom veel aantrekkingskracht.

* * *

Het huwelijksgoederenrecht zooals het thans nog geldt, gaat uit van een standpunt van sterke bevoogding der vrouw. Partijen mogen de gemeenschap van goederen uitsluiten, maar als algemeen systeem geldt dat de man, ook bij uitsluiting van gemeenschap van goederen, het beheer en de beschikking heeft over alle inkomsten. Dit blijkt uit art. 160 B. W. (de man is het hoofd der echtvereeniging; hij bestuurt de goederen aan de vrouw persoonlijk toebehoorende, tenzij het tegendeel zij bedongen), art. 162 B. W. (de man is verplicht zijne vrouw en haar al hetgeen noodig is, volgens zijnen staat en zijn vermogen, te verschaffen) en voorts uit de art. 200 en 201 B. W., luidende:

art. 200.

Ook kan, ingeval van uitsluiting of beperking van gemeenschap, de som worden bepaald, welke de vrouw jaar-

lijks tot de huishouding en de opvoeding der kinderen uit hare goederen zal moeten bijdragen.

Deze gelden komen dus ter beschikking van den man.

art. 201.

Bij gebreke van bedingen daaromtrent, zijn alle de vruchten en inkomsten uit de goederen van de vrouw ter beschikking van den man.

In het algemeen heeft dus de man ook de finantiele leiding, beheert hij alle goederen, al kan, in afwijking van dit beginsel, de vrouw bedingen dat zij zelf over de revenuen van haar eigen goed beschikken zal. Alle geld, waar vandaan ook afkomstig, komt dus bij den man; slechts hij betaalt, of verschaft aan de vrouw middelen tot betaling. Principeel, juridiek, komt dus iedere penning, waarvoor ook, uit de beurs des mans. Dit zij het eene uitgangspunt onzer redeneering.

Als tweede punt waarop ons betoog te bouwen is, komt naar voren, dat de vrouw, in het algemeen gesproken, zonder bijstand en machtiging van den man, geenerlei rechtshandelingen verrichten kan. Hierop geldt, behoudens eenige andere bepalingen, die voor ons niet ter zake doen, als uitzondering, dat de vrouw, volgens art. 164 B. W. „wegens alles wat de gewone en dagelijksche uitgaven der huishouding betreft, door de wet voorondersteld wordt de bemiddeling van haar man te hebben bekomen”.

Zij mag derhalve die uitgaven doen, zonder machtiging van den man, maar wiens vermogen wordt verbonden? Deze vraag, en daar gaat het voor ons juist om, wordt in deze bepalingen niet beantwoord.

* * *

Op het eerste gezicht is men geneigd de door ons gestelde vraag te beantwoorden met: zij verbindt den man. Immers in het algemeen is slechts de man bevoegd, in dit speciale geval wordt de bewilliging van den man verondersteld, de man is dus opgetreden als lastgever, de vrouw als gemachtigde, en derhalve heeft zij door haar handelen niet zich zelf, slechts den man verbonden. In Frankrijk, waar een bepaling, corresponderend aan ons art. 164 B. W. niet bestaat, komt men tot dezelfde conclusie door te spreken van een stilzwijgende machtiging, door den man verleend, of ook wel van een „mandat légal”.

Deze oplossing, hoe eenvoudig ook, bevredigt niet. Zij strookt niet met de werkelijke positie die man en vrouw ten deze innemen, immers in een normaal huisgezin is er geen sprake van dat de vrouw als lasthebster, stilzwijgend, laat staan uitdrukkelijk, van den man zou optreden. Er is ook een juridisch bezwaar tegen deze oplossing: de wet spreekt van „vooronderstelde bewilliging”, en ten onrechte leest men hierin lastgeving.

Het is een fout, die meer, ook in den tekst der wet, gemaakt wordt: er is onderscheid tusschen goedvinden (bewilligen) en lastgeving. Het laatste houdt meer bepaald een opdracht in; in het onderhavige geval is daarvan zeker geen sprake. De leer der lastgeving, vroeger vrij algemeen aangehangen, ook door den Hoogen Raad in de arresten van 5 December 1895 (W 6743) en 5 Februari 1909 (W 8819) wordt op bovenstaande gronden thans verworpen, hetgeen duidelijk uitkomt in 's-Hoogen Raads arrest van 1 Februari 1929, N. J. 1929 pag. 587, hieronder nog nader te bespreken.

Een tweede oplossing zou zijn, alleen de vrouw is gebonden, want ieder, die handelt, verbindt alleen zich zelf. Deze opvatting vindt men slechts sporadisch verdedigd, namelijk bij Land in zijn commentaar op het B. W., en in een vonnis van den Kantonrechter te Amsterdam van 24 Maart 1908 W. 8665. Hiertegen valt hetzelfde bezwaar in te brengen als tegen de eerste oplossing; zij geeft een vertheoretiseerd beeld der werkelijkheid, immers gaat het huishouden toch beiden aan.

De derde, en o.i. juiste oplossing komt nu in het zicht: man en vrouw zijn beide met hun vermogen gebonden. Deze oplossing stemt met de figuur zooals deze zich in de werkelijkheidswereld voordoet, overeen, en het Recht behoort in zijn ordening zulks te volgen. *Planiol*, in zijn *Traité Elémentaire de Droit Civil*, wiens woorden ik om hun eenvoud moge overnemen, zegt het glashelder:

No. 958, deel I, pag. 313: *Achats de fourniture et autres actes ménagers*). Dans l'opinion générale qui a cours en France la femme est mandataire; mais cette idée est contraire à la réalité des choses: il y a un partage naturel de fonctions entre les époux. La femme en s'occupant des besoins du ménage, ne remplit pas le rôle de son mari, mais le sien propre: elle n'agit donc pas comme mandataire du mari, mais comme son associée, ayant avec lui des intérêts communs; elle s'oblige en même temps elle-même, puisque les actes de son mari sont aussi les siens. La femme en faisant ces différents actes, agit donc à la fois au nom de son mari et au sien, en vertu d'un pouvoir légal.

Als wij nu deze oplossing als de meest gewenschte beschouwen omdat zij met de werkelijke verhoudingen het beste overeenstemt, wij moeten haar ook theoretisch kunnen fundeeren.

Daartoe diene het volgende:

De vrouw is gebonden omdat zij zelf bevoegdelyk handelde, zulks volgens art. 1351 B. W.:

In het algemeen, kan niemand zich op zijnen eigen naam verbinden, of iets bedingen, dan voor zich zelven.

Hoewel in het algemeen tot het verrichten van rechtshandelingen zonder bijstand en machtiging van den man onbevoegd, heeft de vrouw voor wat deze uitgaven betreft, hare eerstontnomen, bevoegdheid, herkrege (164 B. W.).

De man is gebonden, omdat hem, als ons eerste uitgangspunt betoogd, ook bij uitsluiting van gemeenschap, het beheer en de beschikking over alle inkomsten der echtgenooten toekomt en dus hij alleen de koorden der beurs in handen heeft en slechts bij hem de gelden tot het doen der betaling vereischt, zijn aan te treffen. (volgens de Wet dan).

Ook historisch is onze opvatting volkomen verantwoord. Dit kan tweeledig worden aangetoond. In de eerste plaats blijkens de opvattingen der oude schrijvers, speciaal uit die welke groot gezag hadden, en in de tweede plaats uit de bepalingen, welke gegolden hebben na het verdwijnen der Republiek doch voor onze tegenwoordige wet tot stand kwam.

Van de oude schrijvers kunnen wij, den lezer een zinsnede uit *Voet's* in het Latijn geschreven *Commentarius ad Pandectas* sparende, volstaan met te citeeren:

Hugo de Groot: Inleidinge 1, 5, § 23 tot de Hollandsche Rechts-gelcerdheid: „Alle andere vrouwen (d.i. die geen openbare koopvrouw zijn) mogen alleenlik handelen van 't gene de Huishoudinge aengaet, ende soo veel haer selve ende hare man verbinden: 't welk een man niet en kan beletten, ofte hij moest syn Vrouw ook dat bewint regtelijk verbieden ende 't selve doen afkondigen: Maer in alle gevalle, ook buyten 't gunt voorschreven is, kan den Man aengesproken werden voor soo veel hij door sijns Vrouws handeling soude mogen zijn gebaet”.

Simon van Leeuwen Roomsche-Hollandsche Recht 1, 6, 8: „dat ook een vrouw iets borgende, hetwelk tot voordeel van de gemeene huishouding verstrekt is, daardoor verstaan wordt haar selve en haar man te verbinden”.

welke beide zeer duidelijk te verstaan geven dat man en vrouw beide geacht werden verbonden te zijn.

Even duidelijke taal spraken de achtereenvolgens gegolden

hebbende bepalingen en de ontwerpen voor een burgerlijk wetboek. Men hoore slechts het *Wetboek Napoleon voor het Koninkrijk Holland (1809)*:

art. 158:

Zij kan ook door geene handeling of overeenkomst zich zelve, of haren man, op eenigerhande wijze, verbinden, uitgezonderd in die handelingen, welke tot de dagelijkse huishouding betrekking hebben.

art. 159:

Alle andere handelingen en overeenkomsten, door de vrouw, zonder toestemming van den man, aangegaan, zijn, ten opzichte van de verbintenis van de vrouw, nietig en krachteloos, zoodat noch de man, noch de vrouw staande huwelijk, of na echtscheiding van hetzelfde, waaruit immer kan worden aangesproken.

Aansprakelijkheid van man en vrouw beide vinden wij met even zoovele woorden ook uitgesproken in de daarna tot stand gekomen ontwerpen voor onze huidige wetgeving, welke de navolgende bepalingen bevatten:

Ontwerp 1815 (1816).

art. 219:

Eene getrouwde vrouw kan door onderhandelingen, buiten bewilliging van haren man aangegaan, noch zich zelve, noch haren man verbinden, ten zij die onderhandelingen naderhand door hem worden bekrachtigd. Zonder deze bewilliging of bekrachtiging, zijn hare onderhandelingen zoo zeer nietig, dat zij zelfs na de scheiding des huwelijks daaruit niet kan worden aangesproken.

art. 221:

De man wordt geacht zoodanige bewilliging aan zijne vrouw te hebben gegeven, in en omtrent alles, wat de gewone en dagelijkse huishouding en de opvoeding der kinderen betreft, zoo lang zij niet gesteld is onder geregte-lijke curatele.

art. 224:

De vrouw kan, buiten de uitdrukkelijke of stilzwijgende bewilliging van haren man, geene betalingen doen of ontvangen, of schuldenaren ontslaan, dan voor zooverre dit een en ander de dagelijkse huishouding, de opvoeding der kinderen, of hare openbare koopmanschap of bedrijf aangaat.

art. 231:

De onderhandelingen door eene getrouwde vrouw met derden, onder bewilliging van haren man aangegaan, of door zijne toestemming achtervolgd, verbinden haar onherroepelijk. Het middel van relief, door de wet aan minderjarigen gegund, kan door haar niet worden te baat genomen.

Ontwerp 1820:

art. 226:

Eene getrouwde vrouw kan door onderhandelingen, buiten bewilliging van haren man aangegaan, noch zich zelve, noch haren man verbinden, tenzij die onderhandelingen naderhand door hem worden bekrachtigd. Zonder deze bewilliging of bekrachtiging, zijn hare onderhandelingen zoo zeer nietig, dat zij zelfs na de scheiding des huwelijks daaruit niet kan worden aangesproken. Zelfs om onderhandelingen voor hare kinderen uit een vroeger huwelijk, uit kracht van hare ouderlijke magt te kunnen aangaan of toestemmen, heeft de vrouw deze assistentie van haren man noodig.

art. 228:

Gelijkkluidend met art. 221, Ontwerp 1815.

art. 236:

Gelijkkluidend met art. 231, Ontwerp 1815.

Hierop volgen dan 1838 onze tegenwoordige bepalingen. Het blijkt niet, dat men bij de vaststelling daarvan van het van oudsher gegoldene heeft willen afwijken. Derhalve bevat onze tegenwoordige wet, al is 't dan niet meer met zoovele woorden gezegd, nog de principes die in de vorige bepalingen wel duidelijk werden uitgesproken. Wij kunnen ze terugvinden, en zij blijken voor ons ook thans nog van waarde.

* * *

Gelijk in den aanhef van ons betoog gezegd, geven sinds korten tijd eenige arresten van den Hoogen Raad de richtlijn aan voor ons probleem. Waren vroeger de meeningen verdeeld in drie kampen, deze recente rechtspraak geeft de bevestiging van ons betoog.

Wel had de Hooge Raad bij arresten van 5 December 1895 (W. 6743) en 5 Februari 1909 (W. 8819) reeds beslist dat de man voor de huishoudelijke uitgaven verbonden is, over eventuele aansprakelijkheid van de vrouw, die in die processen nimmer in 't geding was, werd gezwezen.

Trouwens, in de lastgevings opvatting van art. 164 B. W. paste zoodanige aansprakelijkheid niet. De kentering kwam, toen op 1 Februari 1929 (N. J. 1929 pag. 587) het lastgevings theorema werd geworpen. In dit arrest wordt beslist dat de vrouw in ieder geval gebonden is; de vraag, of de man mede wordt verbonden wordt opengelaten, omdat zij aan het oordeel van den Hoogen Raad niet was onderworpen. Wij mogen de belangrijke overwegingen citeeren:

dat de bewilliging, waarvan hier (art. 164) evenals art. 173 wordt gesproken, kennelijk niet anders is dan de bijstand van den man in de akte of diens schriftelijke toestemming, welke volgens het voorgaande art. 163 noodig is om de vrouw bevoegd te maken rechtshandelingen te verrichten, waardoor zij zelve wordt verbonden;

dat dit medebrengt dat de vrouw, die de in art. 164 bedoelde overeenkomsten sluit zelve gebonden en gerechtigd wordt;

dat de Rb. dus ten onrechte heeft beslist, dat de wet in art. 164 onderstelt, dat de vrouw bij dagelijkse overeenkomsten handelt namens, derhalve als lasthebster, van den man en zelve niet gebonden wordt;

dat de Rechtbank daarbij heeft opgemerkt, dat de uitlegging dat de vrouw zich zelve bindt door de bewoordingen van het artikel niet wordt uitgesloten, doch die uitlegging zou meebrengen, dat zij alleen zich zelve zou verbinden, hetgeen niet de bedoeling der wet kan zijn, maar deze opmerking niet juist is, daar zeer goed een aansprakelijkheid van de vrouw op grond van art. 164 kan bestaan naast een aansprakelijkheid van den man voor bedoelde door de vrouw aangegane verbintenissen op grond van andere wetsbepalingen.

Eenige maanden later, 4 April 1929 (N. J. 1929, pag. 727) werd de redeneering voltooid en nevens de vrouw ook de man aansprakelijk gesteld. Uit het arrest citeeren wij:

O. dat de Rechtbank terecht heeft aangenomen dat een getrouwde vrouw, die ten behoeve der huishouding een der in art. 164 B. W. bedoelde overeenkomsten sluit, zelve als partij door die overeenkomst wordt gebonden en gerechtigd.

O. dat bij gemeenschap van goederen de man, evenals voor andere verbintenissen der gemeenschap, kan worden

aangesproken ook voor die, welke de vrouw ten behoeve der huishouding heeft aangegaan, terwijl ingeval er geen goederengemeenschap bestaat, de man tegenover derden voor laatstbedoelde verbintenissen aansprakelijk is blijkens de bepalingen van de art. 160—162, 200, 201 en 248 B. W., daar in zijn handen zich in het algemeen bevinden de middelen ter bestrijding van de kosten der huishouding.

De hoogste rechter in het land heeft derhalve thans bevestigd de reeds in 1913 (10 Maart, N. J. 1913 pag. 603, W. 9473) voorzoover mij bekend toen voor 't eerst, door de Haagse Rechtbank verdedigde stelling, dat voor huishoudelijke schulden en de vrouw en de man aansprakelijk zijn. Reeds dat vonnis vat de argumentatie in enkele zinnen knap te zamen, toen het overwoog:

„dat ook buiten het geval van gemeenschap van goederen tusschen de echtgenooten, in welk geval de man reeds naar art. 176 B. W.¹⁾ aansprakelijk is, de man, als het hoofd der echtvereniging en als ingevolge art. 162 B. W. verplicht zijn vrouw al hetgeen noodig is volgens zijn staat en vermogen te verschaffen, aansprakelijk is voor de huishoudelijke schulden;

dat zulks ook blijkt uit de artt. 200 en 201 van gezegd Wetboek, die het beginsel huldigen dat in de eerste plaats de man de kosten der huishouding betaalt;

dat mitsdien zelfs bij uitsluiting of beperking der gemeenschap van goederen, gelijk onderwerpelijk, waar appellanten zijn gehuwd in gemeenschap van vruchten en inkomsten, naar de wet de vrouw, handelende krachtens art. 164, bindt zoowel zich zelve als den man, en zulks te meer aannemelijk is te achten, omdat die wetsbepaling stamt uit het Oud-Hollandsche recht en volgens dat recht zulks evenzeer het geval was als zijnde huishoudelijke schuld gemeenschapsschuld”;

* * *

Wij kunnen derhalve de lijn volkomen doortrekken: vanaf de oude rechtsgeleerden tot de latere bepalingen heeft steeds als systeem gegolden dat en man en vrouw gebonden waren.

De jurisprudentie, welke dit principe nu erkent, staat derhalve historisch sterk en tevens op den bodem der realiteit.

F. J. DE KANTER

¹⁾ Art. 176 B. W. zegt dat de gemeenschap van goederen „omvat, wat hare lasten betreft, alle de schulden, door ieder der echtgenooten, hetzij voor, hetzij staande huwelijk, gemaakt”.

LASTIGE GEVALLEN

De bedoeling van deze rubriek is gelegenheid te bieden lastige gevallen, die zich in de praktijk den accountant in zijn beroep voordoen of kunnen voordoen, — lastig, omdat er een onoplosbare tegenstrijdigheid tusschen theorie en praktijk schijnt te bestaan — hier ter sprake te brengen, resp. ter oplossing aan den lezer voor te leggen. De Redactie doet een voortdurend beroep op allen, die op zulke „gevallen” stuiten, om ze te formuleeren en bij den Secretaris in te zenden.

Antwoord op Lastig Geval IX

Verantwoordelijkheid voor afschrijving bij het ontbreken van een vergelijkingsbasis

Wanneer een accountant „het altijd druk heeft over zijn verantwoordelijkheid” blijkt daaruit m.i. nog niet dat „hij zichzelf respecteert”. Er blijkt m.i. alleen uit, dat die accountant omtrent zijn verantwoordelijkheid nog niet met zich zelf tot klaarheid is gekomen; dat hij op het gebied van zijn verantwoordelijkheid

onevenwichtig, althans nog niet „in rust” is. Dat is voor iemand, die uit hoofde van zijn beroep verantwoordelijkheid moet kunnen dragen, juist niet geschikt om zijn zelfrespect te verhoogen, noch om anderen respect af te dwingen.

Ik ben altijd op mijn hoede voor den man, die mij telkenmale met nadruk verzekert „alleen eerlijk” te willen handelen. Hij acht dat blijkbaar niet vanzelfsprekend; hij heeft het noodig zichzelf — over het hoofd van den toehoorder heen — dit beginsel voor te houden. Met een accountant die het altijd druk heeft over zijn verantwoordelijkheid zou ik om dezelfde reden voorzichtig willen zijn.

Het is mij niet bekend dat er collega's zijn, die de verantwoordelijkheid voorstellen als een begrip waarover te avond of te morgen wel voor bijna 100 % overeenstemming zal zijn bereikt. De heer *Keuzenkamp* zegt, dat er „velen” van zijn collega's zoo over denken. Hoe is hem dat bekend? Waar hebben zij hun denkbeelden gepubliceerd? Collega *Keuzenkamp* bemint het voorbehoud. Had hij bij deze zinsnede niet zelf een voorbehoud moeten maken?

Ongetwijfeld is verantwoordelijkheid een zuiver persoonlijk begrip en ik deel niet alleen de meening van den heer *Keuzenkamp* dat nimmer een paar honderd menschen daarover gelijk zullen gaan denken, maar ik meen zelfs dat het tot de uitzonderingen zal behooren, wanneer twee menschen daarover geheel gelijk oordeelen.

Verschil in verantwoordelijkheidsbegrip behoeft evenwel niet te weerhouden het bereiken van overeenstemming omtrent vaktechnische aangelegenheden. Ook met een subjectief verantwoordelijkheidsbegrip kunnen de accountants vaststellen, welke verantwoordelijkheid ten opzichte van de juistheid zij bij het onderteekenen van de jaarrekening in principe op zich nemen. Zij kunnen omtrent de principieele punten, waaromtrent zij thans onderling van gevoelen verdeeld zijn, zich een gedragslijn kiezen, zoodat het publiek weet of b.v. de onderteekening van een jaarrekening door den accountant inhoudt de verzekering dat geen geheime reserves aanwezig zijn, de goederenvoorraad door den accountant zelf is opgenomen en hij er dus voor instaat dat hij in natura naar aard en kwaliteit aanwezig is, dat hij de notulen gelezen heeft en deze niets bevatten wat een ander licht op de gegevens van de jaarrekening zou doen vallen, dat hij alle cijfer-controles zelf heeft uitgevoerd en niet op eenige wijze heeft gesteund op de interne controle enz. enz.

Het komt mij voor dat het publiek recht heeft om te weten of zulks al dan niet het geval is en dat de accountants recht hebben om te weten of zulks bij hun controlearbeid al dan niet van hen wordt geeischt.

Het is bekend dat de accountants angstvallig weigeren zich omtrent deze eischen op deze punten definitief uit te spreken en het streven om tot een definitieve uitspraak te komen kan niet worden weggevaagd met het te ridiculiseeren door het overdreven voor te stellen.

Het bepalen der afschrijving is in zekeren zin, het bepalen van het toekomstig nut — in geld uitgedrukt — dat men van het object verwacht. Wanneer — wat vrijwel regel is — de economische levensduur van het object korter is dan de technische levensduur, zal de schatting in hoofdzaak berusten op economische en bedrijfs-economische overwegingen. Het beoordeelen van afschrijvingen behoort daarom zeker tot de taak van den accountant. In het bedrijfsleven zijn voor bepaalde activa ten opzichte van de afschrijvingen „normen” ontstaan, b.v. meubilair 10 %. Zich daarbij aanpassende zal de accountant als regel die normen aanvaarden. Hieruit vloeit evenwel volstrekt niet voort, dat hij zich van een oordeel zou moeten — of zelfs zou kunnen — onthouden, wanneer er geen norm is.

Is het inderdaad de bedoeling van collega *Keuzenkamp* om te stellen dat de „vergelijkingsbasis” het voornaamste middel voor